EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2026 04 23
COM(2026) 158 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

pagal 2021 m. balandžio 30 d. Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2021/768, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos įgyvendinimo priemonės, 6 straipsnio 3 dalį dėl tradicinių nuosavų išteklių tikrinimo tvarkos veikimo (2022–2024 m.)

SANTRAUKA

Komisija kas trejus metus Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą dėl tradicinių nuosavų išteklių (TNI) tikrinimo tvarkos veikimo. Šioje ataskaitoje pateikiama išsami informacija apie 2022–2024 m. vykdytą tikrinimo veiklą.

2022–2024 m. Komisija toliau įgyvendino priemones prieš ***nesąžiningai nuvertintus tekstilės gaminius ir avalynę****, importuojamą į Jungtinę Karalystę ir valstybes nares* ***iš Kinijos Liaudies Respublikos****. 2018 m. Komisija prieš Jungtinę Karalystę pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą, o 2022 m. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas priėmė sprendimą Komisijos naudai (C-213/19). Remdamasi šia precedentine byla 2023 m. Komisija galiausiai į ES biudžetą įnešė beveik 3 mlrd. EUR sumą, kurią sudarė papildomi TNI ir palūkanos. Teismui pateikus teisinius paaiškinimus ir Komisijai ėmusis vykdymo užtikrinimo veiksmų valstybės narės gerokai patobulino savo kontrolės strategijas šioje srityje. Šiuo metu Komisija, bendradarbiaudama su atitinkamomis valstybėmis narėmis, baigia nagrinėti dar neišnagrinėtas nuvertinimo bylas, o tai reiškia, kad reikia nustatyti galutines susijusių TNI nuostolių ir palūkanų sumas.*

Atsižvelgdama į 2021 m. sausio 1 d. Jungtinės Karalystės išstojimą iš ES, Komisija toliau užtikrina, kad likusių Jungtinės Karalystės mokėtinų TNI sumų mokėjimas būtų vykdomas pagal Susitarimą dėl išstojimo.

2022–2024 m. Komisija taip pat sustiprino savo tikslines ad hoc *priemones ES biudžetui apsaugoti remdamasi patikrinimų išvadomis, pavyzdžiui, visose valstybėse narėse atliko* ***saulės baterijų plokščių ir elementų****, kurių deklaruota kilmės šalis yra Malaizija ir Taivanas, importo dokumentų auditus. Todėl iki 2024 m. gruodžio 31 d. valstybės narės ES biudžetui pateikė 376,8 mln. EUR su šiomis prekėmis susijusių papildomų TNI.*

Be to, planuojama metinė tikrinimo veikla apėmė šiuos klausimus: i) ***A sąskaitos ir B sąskaitos valdymą; ii) elektroninę prekybą; iii) galutinio vartojimo procedūrą*** *ir* ***iv) antidempingo ir kompensacinius muitus.***

Galiausiai ataskaitoje aprašoma kita reguliari veikla, vykdoma siekiant apsaugoti ES finansinius interesus: i) tolesnės priemonės, kurių imtasi atsižvelgiant į Europos Audito Rūmų preliminarias išvadas; ii) valstybių narių nurašytų neatgautinų TNI sumų analizė; iii) tolesni veiksmai, susiję su savanoriškai pateiktomis sumomis; iv) valstybių narių klaidų traktavimas; v) duomenų bazės, susijusios su sukčiavimu ir pažeidimais, valdymas ir vi) šalims kandidatėms teikiama pagalba.

1. ĮVADAS

2022–2024 m. ES biudžetui pateiktų tradicinių nuosavų išteklių (TNI)[1] bendra suma viršijo **68 mlrd. EUR** (grynoji suma), o metinis vidurkis buvo apie 22,7 mlrd. EUR.

TNI patikrinimai grindžiami 2021 m. balandžio 30 d. Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) 2021/768[2].

Komisija kas trejus metus[3] Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ataskaitą dėl TNI tikrinimo tvarkos veikimo.

Šioje ataskaitoje aprašomas ir analizuojamas TNI tikrinimo sistemos veikimas 2022–2024 m. laikotarpiu[4]. Joje taip pat aprašomi šiuo laikotarpiu Komisijos atlikti TNI patikrinimai ir kita veikla, kurios tikslas – apsaugoti ES finansinius interesus, įskaitant:

- Komisijos valstybėse narėse atliktus patikrinimus vietoje ir tikslinius dokumentų auditus bei tolesnius veiksmus atsižvelgiant į šiuos patikrinimus;
- tolesnius veiksmus atsižvelgiant į Europos Audito Rūmų preliminarias išvadas;
- valstybių narių nurašytų neatgautinų TNI sumų analizę;
- valstybių narių klaidų, dėl kurių prarandami TNI, traktavimą;
- duomenų bazės, skirtos valstybių narių pranešimams apie TNI poveikį darantį sukčiavimą ir pažeidimus, (OWNRES) valdymą;
- pagalbą ES šalims kandidatėms (33 skyrius);
- indėlius į Reglamento dėl nuosavų išteklių teikimo[5] dalinį keitimą.

Pirmiau nurodytą veiklą vykdo nedidelė 18 darbuotojų grupė, užtikrinanti, kad TNI būtų surenkami laiku ir kad valstybės narės teisingai taikytų teisines nuostatas. Grupė taip pat konsultuoja nacionalines valdžios institucijas: i) per patikrinimo vizitus; ii) du kartus per metus rengiamuose Nuosavų išteklių patariamojo komiteto (ACOR) posėdžiuose arba iii) *ad hoc* pagrindu.

[1] Importuojant ES nepriklausančių šalių kilmės produktus mokėtini muitai ir cukraus mokesčiai.

[2] 2021 m. balandžio 30 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2021/768, kuriuo nustatomos Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos įgyvendinimo priemonės ir panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 608/2014, OL L 165, 2021 5 11, p. 1.

[3] Pagal Tarybos reglamento (ES, Euratomas) 2021/768 6 straipsnio 3 dalį.

[4] Ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama ES institucijų (Komisijos ir Audito Rūmų) atliktiems patikrinimams. Ji neapima valstybių narių atliktų patikrinimų, kurių išsamūs rezultatai skelbiami pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 325 straipsnį parengtoje metinėje ataskaitoje.

[5] 2014 m. gegužės 26 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 dėl tradicinių, PVM ir BNP pagrįstų nuosavų išteklių teikimo metodų ir tvarkos ir dėl priemonių, skirtų grynųjų pinigų poreikiui patenkinti (nauja redakcija), OL L 168, 2014 6 7, p. 39. Šis reglamentas žinomas kaip Reglamentas dėl nuosavų išteklių teikimo.

2. TNI PATIKRINIMAI. SISTEMA IR METODIKA

2.1. TNI reguliavimo ir veiklos sistema

TNI surinkimas pavestas valstybėms narėms pagal ES teisės aktus. Jos savo pačių nustatytus ir surinktus muitus turi pateikti[6] ES biudžetui. Ataskaitiniu laikotarpiu valstybės narės toliau taikė 25 proc. fiksuotąją normą visoms nustatytoms TNI sumoms[7] kaip kompensaciją už surinkimo išlaidas, neatsižvelgiant į faktiškai patirtas išlaidas. Tai reiškia, kad Komisija gauna tik 75 proc. surinktų muitų, o valstybės narės pasilieka 25 proc. surinkimo išlaidoms padengti. Valstybėms narėms taip pat nustatytas reikalavimas vykdyti muitinės atliekamus patikrinimus ir pranešti apie šių patikrinimų rezultatus Komisijai.

Nepaisant to, Komisija išlaiko didelius įgaliojimus tikrinti TNI. Šiame kontekste svarbi TNI surinkimo sistemos priežiūros priemonė yra patikrinimai vietoje – jie Komisijai leidžia atlikti skirtingas valstybių narių muitinės sąskaitų, procedūrų ir dokumentų patikras[8].

Komisija taip pat turi reaguoti: i) ir į Audito Rūmų metinėje ataskaitoje pateiktas pastabas, ii) specialiąsias ataskaitas arba preliminarias išvadas, ir į iii) Europos Parlamento per biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūrą pateiktas pastabas ir rekomendacijas dėl biudžeto įvykdymo.

Komisijos tikrinimo veikla siekiama trijų pagrindinių tikslų, kurie išdėstyti toliau pateiktuose trijuose punktuose.

- Pirmasis tikslas – išlaikyti vienodas sąlygas valstybėms narėms neatsižvelgiant į tai, kurioje ES muitinėje įforminamos prekės, kad būtų užkirstas kelias konkurencijos iškraipymui.

- Antrasis tikslas – užtikrinti, kad muitai būtų nustatomi ir susigrąžinami laiku. Komisija turi gauti patikinimą, kad valstybės narės vykdo savo pareigas surinkti ir pateikti atitinkamus TNI. Komisija tikrina su TNI susigrąžinimu susijusias priemones, kurių imasi valstybės narės, įskaitant laiku teikiamą pranešimą apie skolą muitinei ir būtinas vykdymo užtikrinimo procedūras.

- Trečiasis tikslas – informuoti biudžeto valdymo instituciją (Europos Parlamentą ir Europos Sąjungos Tarybą) ir taip gauti patvirtinimą, kad ji vykdo savo pareigas. Remdamasi patikrinimų išvadomis Komisija vertina valstybių narių veiksmingumą ir stropumą nustatant bei renkant muitus ir pateikiant atitinkamus TNI. Komisija prašo imtis priemonių bet kokiems trūkumams pašalinti, kad galiausiai ji galėtų pateikti ataskaitą biudžeto valdymo institucijai.

---

[6] Sąvoka „pateikti“ reiškia, kad valstybės narės atlieka mokėjimus į ES biudžetą.

[7] Bėgant metams ši procentinė dalis pasikeitė nuo 10 proc. sumoms, pateiktoms iki 2001 m. vasario 28 d., iki 25 proc. sumoms, pateiktoms nuo 2001 m. kovo 1 d. iki 2014 m. vasario 28 d., ir iki 20 proc. sumoms, pateiktoms nuo 2014 m. kovo 1 d. iki 2021 m. vasario 28 d. Po 2021 m. kovo 1 d. pateiktoms sumoms taikoma procentinė dalis turi būti 25 proc.

[8] **Procedūrų patikras**: valstybių narių nuostatų dėl TNI surinkimo sistemos patikras. **Dokumentų patikras**: valstybių narių apskaitos ataskaitų ir visų rūšių apskaitos dokumentų bei bylų, įskaitant ir valstybių narių ataskaitas dėl neatgautinų sumų, analizę. **Patikrinimus vietoje, dokumentų auditus**: nacionalinių sistemų atitikties ES teisės aktams ir pagrindinių dokumentų patikras, tikrinant finansinės apskaitos ir su muitine susijusius aspektus. Šie patikrinimai atliekami kartu su atitinkamomis valstybėmis narėmis.

Patikrinimai taip pat padeda užtikrinti veiksmingą muitų sąjungos veikimą, ES gamintojų apsaugą ir vienodą ES taisyklių taikymą. Jie taip pat padeda pašalinti spragas, dėl kurių sukčiautojai gali piktnaudžiauti sistema arba išvengti taikomų muitų mokėjimo.

Patikrinimų išvados yra svarbus indėlis į Biudžeto generalinio direktorato pajamų politiką, susijusią su dabartinių ir galimų būsimų nuosavų išteklių reguliavimo sistema. Šiomis išvadomis taip pat dalijamasi su kitomis Komisijos tarnybomis (pavyzdžiui, Mokesčių ir muitų sąjungos GD[9], Prekybos GD[10] ir OLAF[11]) siekiant padėti joms pašalinti politikos lygmeniu nustatytus trūkumus.

Nuo 2021 m. sausio 1 d. taikomas dabartinis Sprendimas dėl nuosavų išteklių[12] ir Reglamentas (ES, Euratomas) 2021/768, kuriuo nustatomos įgyvendinimo priemonės. Be to, dėl nuolatinio prekybos lengvinimo ir supaprastinimo priemonių reikalingas reguliarus Komisijos ir valstybių narių atliekamų TNI patikrinimų koregavimas.

2.2. Su TNI susijusių patikrinimų vietoje ir nuotolinių patikrinimų tikslai ir metodika

Pagrindinis TNI patikrinimų tikslas – užtikrinti, kad valstybėse narėse taikomos procedūros atitiktų galiojančius ES teisės aktus ir kad muitinėje įforminant prekes būtų tinkamai apsaugoti ES finansiniai interesai. Kiekvienais metais atliekant patikrinimus dėmesys skiriamas konkretiems muitinių ir apskaitos klausimams. Tai padeda suderinti ir patobulinti valstybėse narėse taikomas procedūras siekiant nuosekliai apsaugoti ES finansinius interesus.

Komisijos patikrinimai vietoje yra planuojami pagal metinę tikrinimo programą, pagrįstą rizikos analize ir apimančią klausimus, kurie turi būti patikrinti valstybėse narėse. Šie patikrinimai atliekami laikantis standartizuotų procedūrų ir jų metu naudojamos Biudžeto GD parengtos specialiai pritaikytos audito priemonės siekiant padidinti patikrinimų rezultatų palyginamumą.

Patikrinimų klausimai nustatomi remiantis valstybių narių arba Komisijos tarnybų (pvz., Biudžeto GD, Mokesčių ir muitų sąjungos GD, OLAF) pasiūlymais. Komisijos tarnybos toliau bendradarbiauja audito priemonių kūrimo etapu ir pagal susitarimą, pagal kurį per patikrinimo vizitus prie Biudžeto GD prisijungia kitos Komisijos tarnybos. Be to, sistemingai konsultuojamasi ir su Mokesčių ir muitų sąjungos GD, OLAF ir Teisės tarnyba, šios tarnybos pateikia pastabas prieš pateikiant patikrinimo ataskaitas TNI patariamajame komitete. Tai užtikrina Komisijos tarnybų veiklos nuoseklumą ir vienodą visų valstybių narių traktavimą.

Nuo 2020 m. Komisija prireikus atlieka papildomus *ad hoc* patikrinimus ir dokumentų auditus srityse, kuriose nustatyta konkreti rizika. Šie tiksliniai dokumentų auditai daugiausia atliekami nuotoliniu būdu (pvz., dėl saulės baterijų plokščių, su COVID-19 susijusių prekių, kurioms taikomas atleidimas nuo muitų, kontrolės strategijos).

[9] Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas.
[10] Prekybos ir ekonominio saugumo generalinis direktoratas.
[11] Europos kovos su sukčiavimu tarnyba.
[12] 2020 m. gruodžio 14 d. Tarybos sprendimas (ES, Euratomas) 2020/2053 dėl Europos Sąjungos nuosavų išteklių sistemos, kuriuo panaikinamas Sprendimas 2014/335/ES, Euratomas, OL L 424, 2020 12 15, p. 1.

3. 2022–2024 M. LAIKOTARPIU KOMISIJOS ATLIKTI TNI PATIKRINIMAI

2022–2024 m. Komisija pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2021/768 2 straipsnį atliko **56 TNI patikrinimus**, per kuriuos nustatytas 161 trūkumas. 1 lentelėje pateikiama tikrinimo veiklos per tą laikotarpį apžvalga pagal valstybes nares.

Iš 161 nustatyto trūkumo bent 103 (64 proc.) turėjo tiesioginį finansinį poveikį (t. y. valstybės narės turėjo pateikti papildomų TNI), o 21 (13 proc.) turėjo poveikį reguliavimui.

Atliekant patikrinimus daugiausia dėmesio skirta apskaitos ir muitinės klausimams.

1 lentelė. Tikrinimo veiklos 2022–2024 m. apžvalga

Valst. narė	A ir B sąskaitos			Antidempingo ir kompensaciniai muitai[13]		El. prekyba	Galutinis vartojimas
	2022	2023	2024	2022	2024	2022	2023
AT					x		x
BE			x	x		x	x
BG			x	x			x
HR					x		
CY					x		
CZ				x			x
DK					x		
EE							x
FI					x		x
FR			x				x
DE			x			x	x
EL	x		x				x
HU					x	x	x
IE			x	x			x
IT			x			x	
LV					x		
LT					x		
LU							x
MT				x			x
NL		x	x			x	x
PL			x				
PT				x			x
RO			x	x			
SK				x			
SI							x
ES			x			x	
SE			x	x			x

[13] Antidempingo ir kompensacinių muitų kontrolės strategija.

UK		x	x				
Iš viso	**1**	**2**	**13**	**9**	**8**	**6**	**17**

3.1. Apskaitos klausimai

2022–2024 m. visose valstybėse narėse ir Jungtinėje Karalystėje buvo atliekamos **A ir B sąskaitų**[14] **ir susijusių ataskaitų patikimumo** patikros. Padaryta išvada, kad procedūros, taikytos šioms ataskaitoms parengti, iš esmės atitinka ES teisės aktus ir užtikrina ES finansinių interesų apsaugą. Po šių patikrinimų Komisijos pateikti trūkumai, be kita ko, yra susiję su: i) pavėluotu skolų muitinei nustatymu ir pranešimu apie jas; ii) sumų nepateikimu ES biudžetui arba jų nepateikimu laiku; iii) skolų muitinei išieškojimo trūkumais; iv) neteisingu sumų įskaitymu į abi sąskaitas ir (arba) pašalinimu iš jų; v) nurašymo procedūrų trūkumais; vi) šių dviejų sąskaitų tarpusavio neatitikimais ir vii) pavėluotu sumų pašalinimu iš B sąskaitos.

A ir B sąskaitų valdymas visose valstybėse narėse buvo tikrinamas kaip antras tikrinimo klausimas kartu su pagrindiniu su muitine susijusiu klausimu. 2022–2024 m. laikotarpiu atliktų patikrinimų metu buvo patvirtinta, kad dauguma klaidų A sąskaitoje ir B sąskaitoje buvo vienkartinės, o sisteminės klaidos buvo išimtinės. Atitinkamos valstybės narės sutiko su finansiniais padariniais, susijusiais su Komisijos nustatytais trūkumais.

Bendra padėtis 2022–2024 m., palyginti su ankstesniu ataskaitiniu laikotarpiu, pagerėjo dėl to, kad atlikdama patikrinimus Komisija atsižvelgė į šiuos klausimus, ir dėl tolesnių valstybių narių naudojamų elektroninės apskaitos sistemų patobulinimų, kuriais mažinama klaidų rizika, kylanti nacionalinėms institucijoms taisant duomenis rankiniu būdu. Tačiau valstybės narės turi toliau dėti visas pastangas, kad užtikrintų A ir B sąskaitų kruopštų valdymą, ir pateikti visą reikiamą informaciją, kad ataskaitose būtų pateikiami visi duomenys, jos būtų aiškios ir skaidrios.

2022 m. B sąskaita buvo patikrinta atliekant **specialius dokumentų auditus** visose valstybėse narėse. Šių auditų metu Komisija tikslingai analizavo neišnagrinėtus su B sąskaita susijusius atvejus, todėl veiksmingai padėjo valstybėms narėms tikslingai sutvarkyti savo B sąskaitas.

Be to, 2022–2024 m. valstybės narės ėmėsi papildomų priemonių, be kita ko: i) įvertindamos savo finansinę atsakomybę; ii) atitinkamais atvejais pateikdamos sumas savanoriškai ir iii) pranešdamos apie jas Komisijai pagal A sąskaitos priedą.

Apibendrinant, nors per Komisijos patikrinimus buvo nustatyta tam tikrų trūkumų, Komisijai atliekant TNI tikrinimo darbą bendras A ir B sąskaitų sistemų veikimas pagerėjo, todėl ES finansiniai interesai buvo apsaugoti geriau.

[14] Valstybės narės TNI įskaito į vieną iš dviejų sąskaitų:
– **įprastinę sąskaitą** (A), taikomą nustatytoms susigrąžintoms ar garantuotoms sumoms (šios sumos mokamos į ES biudžetą);
– **atskirąją sąskaitą** (B), taikomą nustatytoms nesusigrąžintoms sumoms ir užginčytoms garantuotoms sumoms. **Neatgautinus** muitus atitinkančios TNI sumos turi būti pašalinamos iš atskirosios sąskaitos po nurodyto laikotarpio. Tokios TNI sumos tuo pačiu metu turi būti pateiktos (sumokėtos) Komisijai, išskyrus atvejus, kai jų negalima susigrąžinti dėl priežasčių, kurios nepriklauso nuo valstybės narės (taip pat žr. 5.1 punktą).

3.2. Muitinių veikla 2022–2024 m.

Tikrinti atrinkti muitinės klausimai kasmet keičiasi, ypatingą dėmesį skiriant su didžiausia rizika Europos Sąjungos finansiniams interesams siejamiems klausimams.

Per šį trejų metų laikotarpį atliekant patikrinimus daugiausia dėmesio skirta šiems klausimams:

- antidempingo ir kompensacinių muitų kontrolės strategijai (2022 m. ir 2024 m.);
- elektroninės prekybos ir mažos vertės siuntų kontrolės strategijai (2022 m.);
- galutinio vartojimo kontrolės strategijai (2023 m.).

2022 m. ir 2024 m. 17-oje valstybių narių buvo patikrinta **antidempingo ir kompensacinių muitų kontrolės strategija**[15]. Komisija įvertino kontrolės sistemas kaip iš dalies arba iš esmės patenkinamas. Pagrindiniai trūkumai buvo susiję su: i) rizikos profilių neįgyvendinimu arba pavėluotu įgyvendinimu; ii) nenuosekliomis patikromis; iii) pavėluotu galutinių antidempingo muitų nustatymu ir pavėluotu galutinių antidempingo muitų pateikimu (įskaitant laikinųjų antidempingo ir kompensacinių muitų, kurie tampa galutiniai, apskaitą); iv) antidempingo ir kompensacinių muitų nenustatymu arba pavėluotu nustatymu gavus informaciją iš OLAF ir v) neteisingų antidempingo ir kompensacinių muitų tarifų taikymu.

2022 m. Komisija patikrino **elektroninės prekybos ir mažos vertės siuntų kontrolės strategiją** šešiose valstybėse narėse. Kontrolės sistemos įvertintos kaip iš dalies arba iš esmės patenkinamos. Pagrindiniai trūkumai buvo susiję su elektroninės prekybos ir mažos vertės siuntų rizikos valdymo ir kontrolės strategija.

2023 m. Komisija patikrino **galutinio vartojimo procedūros kontrolės strategiją** 17-oje valstybių narių. Kontrolės sistemos įvertintos kaip iš dalies arba iš esmės patenkinamos. Nustatyti šie trūkumai: i) pasenę nacionaliniai nurodymai; ii) nepakankama leidimų stebėsena; iii) leidimuose trūkstami elementai; iv) ilgiems laikotarpiams išduoti leidimai; v) procedūros įvykdymo dokumentų nepateikimas arba jų nepateikimas laiku; vi) nepakankama deklaracijų patikra; vii) tai, kad deklaracijas teikia netiesioginiai atstovai, ir viii) deklaravimo sistemos, kuriomis netikrinama, ar deklaruoti TARIC kodai atitinka leidime nurodytus TARIC kodus.

2022 m. Komisija atliko šešis **su COVID-19 susijusių prekių, kurioms taikomas atleidimas nuo muitų, kontrolės strategijos** dokumentų auditus. 2022 m. birželio 14 d. Komisija paprašė atitinkamų valstybių narių pateikti duomenis. Buvo nustatyti keli nereikšmingi atvejai, susiję su finansine atsakomybe, o atitinkamos valstybės narės sutiko su finansiniais padariniais, jei jų buvo.

3.3. Nuvertintas tekstilės gaminių ir avalynės importas

2022 m. kovo 8 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) priėmė Komisijai palankų sprendimą pažeidimo byloje prieš Jungtinę Karalystę dėl nuvertintų tekstilės gaminių ir avalynės (C-213/19). Ši precedentinė byla galiausiai lėmė tai, kad Jungtinė Karalystė į ES biudžetą turėjo papildomai įmokėti beveik 3 mlrd. EUR TNI ir palūkanų. Apskritai ja buvo

[15] Aštuoniose valstybėse narėse antidempingo ir kompensacinių muitų kontrolės strategija buvo patikrinta ir 2021 m.

patikslinta valstybių narių atsakomybė veiksmingai kovojant su tokio pobūdžio sukčiavimu ir patvirtintos nuo 2011 m. Komisijos rekomenduojamos priemonės.

Teismui pateikus teisinius paaiškinimus ir Komisijai ėmusis vykdymo užtikrinimo veiksmų valstybės narės gerokai patobulino savo kontrolės strategijas šioje srityje. Kai kurios valstybės narės peržiūrėjo savo organizacinę struktūrą, susijusią su muitinės rizikos valdymu: sukūrė naujas komandas ir įdarbino specialius muitinės kontrolės darbuotojus.

Kalbant apie finansinę su šiuo konkrečiu sukčiavimu nuvertinant prekes susijusią atsakomybę, Komisija ir kai kurios valstybės narės kartu baigė nagrinėti šias bylas, o galutinės mokėtinos sumos buvo sumokėtos. Likusioms valstybėms narėms taikomų mokėtinų sumų nustatymo procesas bus baigtas netrukus.

3.4. Saulės baterijų plokštės

2018 m. ir 2019 m. Komisija atliko TNI patikrinimus 10-yje valstybių narių, kad įvertintų jų saulės energijos modulių ir pagrindinių komponentų, kurių deklaruota kilmės šalis yra Kinijos Liaudies Respublika, Malaizija ir Taivanas ir kuriems taikomos prekybos apsaugos priemonės (antidempingo ir kompensaciniai muitai), importo kontrolės strategiją.

Dėl pasikartojančio trūkumo, nustatyto trijų iš šių tikslinių patikrinimų metu (susijusio su klaidingu termino *siunčiama iš* pagal 2016 m. vasario 11 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentus (ES) 2016/184 ir 2016/185 aiškinimu), Biudžeto GD išplėtė savo patikrinimų taikymo sritį, kad įtrauktų visas laikotarpiu nuo 2015 m. gegužės 30 d. iki 2018 m. rugsėjo 3 d. tas pačias prekes importavusias valstybes nares[16]. 2021 m. birželio 1 d. raštu Biudžeto GD informavo 21 valstybę narę[17] apie galimus TNI nuostolius, susijusius su minėtu klaidingu saulės baterijų plokščių ir elementų, kurių deklaruota kilmės šalis yra Malaizija ir Taivanas, importo aiškinimu.

Iki 2024 m. gruodžio 31 d. 12-oje valstybių narių tolesni veiksmai dėl šio trūkumo buvo laikomi užbaigtais, nes TNI nebuvo prarasta arba į ES biudžetą buvo sumokėta pagrindinė suma su palūkanomis, iš viso 376,8 mln. EUR. Tolesni su šio trūkumo tyrimu susiję veiksmai vykdomi 12-oje valstybių narių ir Jungtinėje Karalystėje.

Galiausiai Komisija papildomai patikslino termino *siunčiama iš* reikšmę ir taikymo sritį, kaip tai išaiškino Teisingumo Teismas. Komisijai pavyko tai padaryti dėl: i) jos tikrinimo veiklos; ii) ryšių palaikymo su valstybėmis narėmis ir iii) tam tikrų valstybėms narėms pateiktų duomenų. Tai padėjo užtikrinti vienodas sąlygas valstybėms narėms ir padidinti ES įsisteigusių įmonių apsaugos nuo neteisingai deklaruojamo importo, taip vengiant Komisijos prekybos apsaugos priemonių, lygį.

4. TOLESNI VEIKSMAI PO KOMISIJOS ATLIKTŲ PATIKRINIMŲ

[16] Prekybos apsaugos priemonių galiojimas.

[17] Įskaitant septynias valstybes nares, kuriose anksčiau buvo atliktos specialios patikros. Trims valstybėms narėms jau buvo atliktas tikslinis TNI patikrinimas šiuo klausimu, o keturios valstybės narės tikrinamu laikotarpiu tokių saulės modulių ir elementų neimportavo.

4.1. Reglamentavimo aspektai

Valstybių narių prašoma imtis priemonių, kai atliekant patikrinimus nustatomi nacionalinių taisyklių ar administracinių nuostatų trūkumai arba spragos, siekiant: i) suderinti šias taisykles ir nuostatas su ES reikalavimais ir ii) suderinti TNI nustatymą ir rinkimą visose 27 valstybėse narėse. Šis teisės aktų derinimas yra svarbus Komisijos atliktų patikrinimų rezultatas. Nustatyti trūkumai taip pat yra vienas pagrindinių rodiklių, rodančių sunkumus, su kuriais valstybės narės susiduria taikydamos muitinės ir nuosavų išteklių reglamentus, tokiu būdu Komisija gauna informacijos, padedančios jai toliau tobulinti reguliavimo sistemą. Pavyzdžiui, į patikrinimų išvadas buvo atsižvelgta 2022 m. balandžio 5 d. Tarybos reglamente (ES, Euratomas) 2022/615, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 (žr. 5.4 punktą).

4.2. Ginčų rezultatai

Teisės nuostatų aiškinimas ir kai kuriose valstybėse narėse taikomos procedūros ne visada atitinka Komisijos reikalavimus. Kai ginčo išspręsti nepavyksta, Komisija pradeda pažeidimo nagrinėjimo procedūrą[18].

2022–2024 m. laikotarpiu Komisija pradėjo tris, o kai atitinkamos valstybės narės užtikrino reikalavimų laikymąsi – užbaigė septynias pažeidimo nagrinėjimo procedūras. 2022 m. ESTT priėmus sprendimą ir 2023 m. Jungtinei Karalystei sumokėjus visas mokėtinas sumas Komisija užbaigė pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš Jungtinę Karalystę (C-213/19). 2024 m. gruodžio mėn. buvo nagrinėjamos tik keturios pažeidimo bylos (dvi iš jų baigtos nagrinėti 2025 m.).

Pirmoji byla dėl nepagrįsto praturtėjimo, t. y. Čekijos iškelta byla C-494/22 P, 2024 m. buvo išspręsta Komisijos naudai. Savo sprendime ESTT atkreipė dėmesį į savarankišką valstybių narių atsakomybę dėl TNI ir jų pareigą aktyviai veikti siekiant visapusiškai apsaugoti ES finansinius interesus.

4.3. Finansiniai aspektai

Atlikusi 2022–2024 m. laikotarpio bylų kontrolės veiklą Komisija jas laiko užbaigtomis – buvo nustatytos ir sumokėtos galutinės papildomos TNI sumos, iš viso sudarančios daugiau kaip **4 mlrd. EUR**[19] (TNI ir susijusių palūkanų). Šios sumos Komisijai sumokėtos daugiausia dėl tekstilės gaminių, avalynės ir saulės baterijų plokščių nuvertinimo. Jos susijusios su patikrinimų ataskaitose, atliekant kitą tikrinimo veiklą, OLAF galutinėse ataskaitose pateiktomis išvadomis ir tolesniais veiksmais po Audito Rūmų išvadų.

5. VEIKSMAI GERINANT TNI SUSIGRĄŽINIMĄ

Be valstybėse narėse atliekamų patikrinimų vietoje, Komisija turi keletą kitų priemonių, leidžiančių jai prižiūrėti TNI susigrąžinimo veiklą.

[18] Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsnį.
[19] Į šį skaičių įtrauktos sumos, nurodytos šios ataskaitos 3.3, 3.4 ir 5.2 skirsniuose.

5.1. Nurašytų neatgautinų TNI sumų analizė

Valstybės narės turi imtis visų priemonių, kad TNI būtų pateikti, išskyrus atvejus, kai sumos tampa neatgautinos pagal Reglamento (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 13 straipsnio 2 dalį:

- dėl *force majeure* priežasčių;
- dėl kitų priežasčių, kurių negalima joms priskirti, arba
- jeigu įskaitymas į sąskaitas arba pranešimas apie skolą muitinei atidedamas, kad nebūtų pakenkta Sąjungos finansiniams interesams poveikį turinčiam baudžiamųjų veikų tyrimui.

Pagal ES teisės aktus valstybės narės turi pranešti Komisijai apie neatgautinas TNI sumas, viršijančias 100 000 EUR (sumų nurašymo pranešimuose), už kurias, jų manymu, jos nėra atsakingos. Vėliau Komisija pateikia pastabas dėl kiekvieno pranešimo. Komisijos atliekamo sumų nurašymo pranešimų analizės tikslas – įvertinti valstybių narių stropumo lygį įgyvendinant jų savarankišką pareigą nustatyti ir iš ekonominės veiklos vykdytojų susigrąžinti muitus, sudarančius TNI.

Jei sumos nesiekia nurodytos pranešimo ribos, patikrinimų vietoje metu Komisija įprastai vertina atrinktų bylų imtis.

Siekdama padėti valstybėms narėms įvertinti savo galimą finansinę atsakomybę už neatgautinas TNI sumas, Komisija pateikė darbinį dokumentą – kompendiumą, kuriame nurodyti sumų nurašymo pranešimų vertinimo kriterijai. Pirmą kartą kompendiumas visoms valstybėms narėms buvo pateiktas 2012 m. gruodžio 6 d. ACOR posėdyje. Naujausia peržiūrėta 2024 m. lapkričio 22 d. redakcija, kurioje atsispindi ES teisės aktų pakeitimai ir atitinkama teismų praktika TNI srityje, visoms valstybėms narėms jų oficialiosiomis kalbomis buvo pateikta 2024 m. gruodžio mėn. ACOR TNI posėdyje. Į šią naują redakciją įtraukti visi aktualūs atitinkamų ES teisės aktų aiškinimai, atitinkantys naujausią ESTT praktiką ir pakeitimus, padarytus Reglamentu dėl nuosavų išteklių teikimo su pakeitimais, padarytais Reglamentu (ES, Euratomas) 2022/615.

Dėl kiekvieno atitinkamo nurodytą ribą viršijančio nurašymo atvejo valstybės narės turi parengti pranešimą ir jį pateikti Komisijai naudodamos daugiakalbę duomenų bazę WOMIS (angl. *Write-Off Management and Information System*). Reguliariai atnaujinama WOMIS duomenų bazė suteikia galimybę veiksmingai ir saugiai valdyti valstybių narių pranešimus.

Kompetentingos Komisijos tarnybos (Biudžeto GD, Mokesčių ir muitų sąjungos GD, OLAF ir Teisės tarnyba) įvertina valstybės narės nurašymo pranešimą ir pateikia jai pastabas. Šios pastabos susijusios su priežastimi, kuria valstybė narė gali pagrįsti tai, kodėl Komisijai nepateikė neatgautinus muitus atitinkančios TNI sumos.

2022–2024 m. laikotarpiu Komisijai iš viso buvo pateikti 88 nauji nurašymo pranešimai (pradinių pranešimų forma), kurių bendra suma – 215,5 mln. EUR. Per tą patį trejų metų laikotarpį Komisija iš viso įvertino 422 nurašymo pranešimus (įskaitant naujus pranešimus). Dėl 227 iš 422 pranešimų (susijusių su 309,7 mln. EUR) Komisija laikėsi nuomonės, kad TNI

sumos yra neatgautinos dėl su atitinkama valstybe nare susijusių priežasčių. Dėl 42 pranešimų (susijusių su 50,6 mln. EUR) Komisija sutiko, kad TNI praradimo negalima priskirti valstybei narei. Dėl 148 pranešimų (susijusių su 178,9 mln. EUR) Komisija paprašė papildomos informacijos, kad galėtų užbaigti vertinimą. Likusius 5 pranešimus (susijusius su 1,7 mln. EUR) Komisija laikė neteisingai priskirtais nurašymams.

5.2. Klaidų nustatant skolas muitinei, dėl kurių prarandami TNI, traktavimas

Komisija imasi tolesnių veiksmų dėl nustatytų administracinių klaidų, kurias padaro valstybės narės ir kurios kenkia ES finansiniams interesams (įskaitant: i) per patikrinimus vietoje nustatytus atvejus, ii) nacionalinius sprendimus dėl grąžinimo arba atsisakymo išieškoti muitus dėl administracinių klaidų, iii) atmestas nurašytas neatgautinas sumas, neviršijančias 100 000 EUR). Iš esmės Komisija išduoda vykdomuosius raštus sumoms išieškoti, kad būtų ištaisytos klaidos valstybėse narėse, kurios moka mokėtinas sumas. 2022–2024 m. vykdant TNI kontrolės veiklą, be sumų, surinktų už nuvertintus tekstilės gaminius ir avalynę (3.3 punktas) ir saulės baterijų plokštes (3.4 punktas), buvo surinkta dar 260 mln. EUR pagal vykdomuosius raštus TNI išieškoti ir 209 mln. EUR delspinigių.

5.3. Duomenų bazė OWNRES

Pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2021/768[20] 5 straipsnio 1 dalį, valstybės narės Komisijai turi pateikti informaciją apie sukčiavimo ir pažeidimų atvejus, susijusius su didesnėmis kaip 10 000 EUR mokėtinomis TNI sumomis. Ši informacija pranešama naudojantis duomenų baze OWNRES, kurią administruoja ir prižiūri Komisija.

Naudodamasi duomenų baze OWNRES Komisija gali gauti informaciją, būtiną lėšų susigrąžinimui prižiūrėti ir patikrinimams vietoje bei dokumentų audito peržiūroms parengti. Ją taip pat naudoja OLAF įvairioms analizėms atlikti ir stebėti, kaip vykdomi tolesni veiksmai po OLAF tyrimų dėl jos finansinių rekomendacijų. Duomenų bazėje OWNRES pateikti duomenys išsamiai vertinami Komisijos metinėse ataskaitose Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga. Kova su sukčiavimu“ ir metinėje Muitų sąjungos veiklos ataskaitoje.

2024 m. pabaigoje į duomenų bazę OWNRES buvo įtrauktas 137 871 sukčiavimo ar pažeidimų atvejis[21] (dar neišnagrinėti arba užbaigti nagrinėti), palyginti su 121 199 atvejais 2022 m. pradžioje. Per 2022–2024 m. trejų metų laikotarpį atvejų, apie kuriuos pranešta, padaugėjo apie 13,8 proc., arba 16 672 naujais atvejais.

2022–2024 m. laikotarpiu du kartus per metus rengtuose ACOR posėdžiuose Komisija pristatė priemones, kuriomis siekiama padidinti OWNRES sistemos saugumą parengiant valstybes nares įgyvendinti dvielementį tapatumo nustatymą. Be to, 2022 ir 2023 m. Komisija toliau tobulino OWNRES: i) įtraukė naujus laukus; ii) nustatė priminimus esamose ataskaitose

[20] Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 608/2014 buvo panaikintas Tarybos reglamentu (ES, Euratomas) 2021/768 2020 m. gruodžio 31 d.

[21] Į šį skaičių įtraukti atvejai, apie kuriuos pranešė Jungtinė Karalystė pagal Susitarimo dėl išstojimo 136 straipsnio 2 dalies c ir f punktus.

pateikti naujausią informaciją; iii) gerino pranešimų kokybę ir išsamumo lygį ir iv) patobulino visų suinteresuotųjų subjektų duomenų bazėje pateiktų užklausų rezultatus. 2023 ir 2024 m. Komisija pateikė papildomų gairių dėl pranešimų kokybės gerinimo.

5.4. Reglamento dėl nuosavų išteklių teikimo dalinis pakeitimas

Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 609/2014 (toliau – Reglamentas dėl nuosavų išteklių teikimo) yra nuosavų išteklių valdymo teisinės sistemos pagrindas, kuriuo užtikrinama, kad valstybės narės laiku į ES biudžetą pervestų mokėtinas sumas.

Siekdama dar patobulinti šią sistemą, 2021 m. Komisija pasiūlė išsamų šio reglamento dalinį pakeitimą. Pasiūlymas pateiktas remiantis TNI tikrinimo darbo rezultatais, jame atsižvelgta į valstybių narių procedūrinius klausimus kartu užtikrinant ES finansinių interesų apsaugą ir sąžiningą bei subalansuotą pajamų sistemą.

Po išsamaus apsikeitimo nuomonėmis su valstybėmis narėmis 2022 m. gegužės mėn. įsigaliojo Reglamentas (ES, Euratomas) 2022/615, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas dėl nuosavų išteklių teikimo. Pakeitimai apėmė: i) delspinigių viršutinės ribos padidinimą ir ii) lengvatinio laikotarpio, pagal kurį delspinigių už pavėluotą mokėjimą kaupimas sustabdomas penkeriems metams, jei mokėtina suma yra nustatyta, laiku įskaityta į atskirąją sąskaitą ir teisingai laikoma atskirojoje sąskaitoje (12 straipsnio 1 dalis), nustatymą. Be to, valstybės narės dabar atleidžiamos nuo pareigos pateikti sumas, kai pavėluotas įskaitymas į atskirąją sąskaitą neturi įtakos atitinkamos sumos neatgautinamumui (13 straipsnio 2 dalis). Be to, šiuo pakeitimu oficialiai įtvirtinta mokėjimų su išlyga procedūra (13a straipsnis) ir peržiūros procedūra (13b straipsnis).

5.5. Europos prokuratūra

Ataskaitiniu laikotarpiu Komisija ir Europos prokuratūra glaudžiai bendradarbiavo keisdamosi techniniais duomenimis, kad valstybėms narėms pateiktų paaiškinimus dėl: i) pranešimo apie skolas muitinei atidėjimo, kad nebūtų pakenkta Europos prokuratūros atliekamiems nusikalstamų veikų tyrimams, ir ii) finansinės atsakomybės už nesusigrąžinimą. Šie paaiškinimai valstybėms narėms pateikti 2024 m. gruodžio mėn. ACOR posėdyje. Be to, siekdama informuoti valstybes nares apie jų įsipareigojimus Europos prokuratūrai, Komisija pakvietė Europos prokuratūrą dalyvauti ACOR posėdžiuose 2023 m. gruodžio mėn. (kai Europos prokuratūra pristatė savo užduotis ACOR nariams) ir 2024 m. liepos mėn.

6. IŠVADA

Iš 2022–2024 m. laikotarpio rezultatų matyti, kad Komisijos atliekami TNI patikrinimai (ir sistemingos tolesnės priemonės, kuriomis šalinami nustatyti trūkumai) tebėra būtinas ir veiksmingas būdas: i) užtikrinti TNI susigrąžinimą; ii) tobulinti nuosavų išteklių reglamentavimo sistemą ir iii) užtikrinti deramą ES finansinių interesų apsaugą. Šį bendrą teigiamą poveikį patvirtinto ir metinė biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūra, nes 2022–2024 m. Komisijai nebuvo pateikta naujų rekomendacijų dėl su TNI susijusių klausimų.

Patikrinimai išlieka viena svarbiausių priemonių siekiant suderinti atitinkamas ES taisykles ir pagerinti jų laikymąsi. Jų finansinis poveikis yra didelis, kaip matyti iš galutinės grynosios

daugiau nei 4 mlrd. EUR sumos, 2022–2024 m. pateiktos ES biudžetui (įskaitant panaikintas išlygas). Patikrinimai yra didelė paskata valstybėms narėms laiku pateikti visas TNI sumas ES biudžetui. Be to, patikrinimai padeda užtikrinti teisingą muitinės ir apskaitos taisyklių taikymą ir taip dar labiau apsaugoti ES finansinius interesus, nes tai yra galingas kovos su žalingais konkurencijos iškraipymais ir jų prevencijos bendrojoje rinkoje mechanizmas.

Dėl dabartinių tarptautinės prekybos, ypač elektroninės prekybos, tendencijų kyla naujų ateities iššūkių. Šiems iššūkiams įveikti reikės naujų tinkamų priemonių ir dar glaudesnio Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimo koordinuojant rizika pagrįstus muitinės atliekamus patikrinimus ir užtikrinant veiksmingą muitų surinkimą.

Tuo tikslu 2023 m. gegužės mėn. Komisija pasiūlė plataus užmojo muitų sąjungos reformą, kurios tikslas – sustiprinti ir modernizuoti šiuo metu taikomus mechanizmus.